

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до проєкту Закону України «Про захист рослин»**

1. Обґрунтування необхідності прийняття проєкту Закону

Забезпечення продовольчої безпеки держави та її експортного потенціалу, а також розвиток агропромислового розвитку неможливі без дієвої системи захисту рослин та ефективних механізмів правового регулювання у цій сфері.

Питання здоров'я рослин включає у себе дві сфери відносин: карантин і захист рослин, які на сьогодні врегульовані законами України «Про карантин рослин», «Про захист рослин» і «Про пестициди та агрохімікати» (в тій частині, яка стосується вимог до обігу засобів захисту рослин). Всі три зазначені закони були прийняті у середині дев'яностих років (у 1993, 1995 і 1998 році відповідно). З тих пір зазначені закони не піддавались системному перегляду та їх вимоги на сьогодні вже є застарілими. Ряд положень зазначених законів є дублюючими. Не дивлячись на те, що сфери карантину та захисту рослин регулює одночасно три закони, регулювання зазначених сфер відносин все одно залишається фрагментарним. Також ряд ключових положень зазначених вище законів не відповідають вимогам законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС) у сферах карантину та захисту рослин.

Відповідно до статті 64 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію) Україна має наблизити своє законодавство про санітарні та фітосанітарні заходи до законодавства ЄС.

Таким чином, державне регулювання сфери карантину і захисту рослин доцільно переглянути, уніфікувати, осучаснити і привести у відповідність до законодавства ЄС.

Проєкт Закону України «Про захист рослин» (далі – проєкт Закону) підготовлено із залученням експертів проєктів міжнародної технічної допомоги ЄС:

- 1) «Підтримка впровадження сільськогосподарської та продовольчої політики»;
- 2) «Вдосконалення законодавства, контролю та поінформованості у сфері безпечності харчових продуктів, здоров'я та благополуччя тварин в Україні»;
- 3) TWINNING «Наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері засобів захисту рослин та здоров'я рослин і посилення відповідних інспекційних та лабораторних служб».

2. Мета прийняття та завдання проєкту Закону

Проєкт Закону розроблено з метою:

- 1) системного та комплексного перегляду державного регулювання, яке на сьогодні має місце в сфері захисту рослин, сфері обігу і застосування засобів захисту рослин, а також здійснення державного контролю та інших офіційних заходів у зазначених сферах;
- 2) виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до статті 64 Угоди про асоціацію;
- 3) створення в Україні однакового із ЄС режиму державного регулювання у сфері захисту рослин, сфері обігу і застосування засобів захисту рослин, а також здійснення державного контролю та інших офіційних заходів у зазначених сферах за рахунок імплементації у законодавство України відповідних актів ЄС.

Проєкт Закону передбачає імплементацію у законодавство України положень таких актів ЄС:

- 1) Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 2016/2031 від 26 жовтня 2016 року про заходи захисту від шкідників рослин, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 228/2013, (ЄС) № 652/2014 та (ЄС) № 1143/2014 Європейського Парламенту та Ради і скасовує Директиву Ради 69/464/ЄЕС, 74/647/ЄЕС, 93/85/ЄЕС, 98/57/ЄК, 2000/29/ЄК, 2006/91/ЄК і 2007/33/ЄК;
- 2) Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 625/2017 від 15 березня 2017 року про офіційні контрольні перевірки та іншу офіційну діяльність, спрямовану на забезпечення застосування законодавства щодо харчових продуктів, норм щодо забезпечення здоров'я і добробуту тварин, здоров'я рослин і засобів захисту рослин;
- 3) Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1107/2009 від 21 жовтня 2009 року про розміщення на ринку засобів захисту рослин, що припиняє дію Директив Ради 79/117/ЄЕС та 91/414/ЄС (в тій частині, яка стосується вимог до обігу засобів захисту рослин);
- 4) Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 2017/2313 від 13 грудня 2017 року, що встановлює специфікації форматів паспорта рослини для переміщення в межах території Союзу та паспорта рослини для ввезення у захищену зону та переміщення у її межах;
- 5) Регламент (ЄС) № 2019/1715 від 30 вересня 2019 року (який замінив Директиву Комісії 94/3/ЄК від 21 січня 1994 року щодо визначення процедури повідомлення про вилучення партії чи шкідливого організму з третіх країн, що становлять фітосанітарну небезпеку);
- 6) Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 2019/1014 (який замінив Директиву Комісії 98/22/ЄС від 15 квітня 1998 року, якою встановлюється мінімальна кількість проведення в Співтоваристві

фітосанітарних перевірок рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання, що походять з третіх країн);

7) Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/128/ЄС від 21 жовтня 2009 року, якою встановлюються правові основи для діяльності Співтовариства з метою досягнення екологічно стійкого застосування пестицидів;

8) Директива Комісії 92/90 від 03 листопада 1992 року, якою встановлюються зобов'язання для виробників та імпортерів рослин, продуктів рослинного походження або інших об'єктів і визначаються вимоги до їх реєстрації;

9) Директива Комісії 92/105 від 03 грудня 1992 року, якою встановлюється стандартизація фітосанітарних паспортів, призначених для переміщення певних рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів у межах Співтовариства, і якою встановлюються процедури для видачі таких паспортів та умови і процедури їх заміни;

10) Директива Комісії 93/51 від 24 червня 1993 року щодо встановлення правил переміщення певних рослин, продуктів рослинного походження або інших об'єктів через територію зони, що охороняється, а також переміщення таких рослин, продуктів рослинного походження або інших об'єктів, місцем походження яких є територія зони, що охороняється, і які переміщують в межах цієї зони;

11) Директива Ради 2000/29/ЄС від 08 травня 2000 року щодо захисних заходів проти ввезення до Співтовариства організмів, шкідливих для рослин і продуктів рослинного походження, та проти їх розповсюдження в межах Співтовариства (в тій частині, яка є чинною на сьогодні);

12) Виконавча директива Комісії 2014/83/ЄС від 25 червня 2014 року щодо внесення змін до Додатків I, II, III, IV та V до Директиви Ради 2000/29/ЄС про захисні заходи проти введення у Співтовариство організмів, шкідливих для рослин або рослинних продуктів та проти їх поширення в межах Співтовариства;

13) Директива Комісії 2004/102/ЄС від 5 жовтня 2004 року про внесення змін до Додатків II, III, IV та V до Директиви Ради 2000/29/ЄС про захисні заходи проти введення у Співтовариство організмів, шкідливих для рослин або рослинних продуктів, та проти їх поширення у Співтоваристві;

14) Директива Комісії 2004/105/ЄС від 15 жовтня 2004 року, що визначає зразки офіційних фітосанітарних сертифікатів або фітосанітарних сертифікатів для реекспорту супутніх рослин, рослинних продуктів чи інших об'єктів з третіх країн та перелічені в Директиві Ради 2000/29/ЄС;

15) Директива Комісії 2004/103/ЄС від 7 жовтня 2004 року про перевірку ідентичності та санітарного стану рослин, рослинних продуктів чи інших предметів, перелічених у Частині В Додатку V до Директиви Ради

2000/29/ЄС, яка може проводитися на місці крім пункту пропуску до Співтовариства або в місце поблизу та із зазначенням умов, що стосуються цих перевірок;

16) Регламент Комісії (ЄС) № 1756/2004 від 11 жовтня 2004 року, що визначає детальні умови для необхідних доказів та критерії типу та рівня скорочення перевірок здоров'я рослин на певні рослини, рослинні продукти чи інші об'єкти, перелічені у частині В Додатку V до Директиви Ради 2000/29/ЄС;

17) Директива Комісії 2008/61/ЄС від 17 червня 2008 року, яка встановлює умови, за яких певні шкідливі організми, рослини, рослинні продукти та інші предмети, перелічені у Додатках I-V до Директиви Ради 2000/29/ЄС, можуть бути введені до Співтовариства або переміщені до неї або деякі їх заповідні зони, для випробувальних або наукових цілей та для роботи над сортовими селекціями.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту Закону

Проєктом Закону передбачено:

1) консолідувати закони України «Про захист рослин», «Про карантин рослин» і частину Закону України «Про пестициди та агрохімікати», яка стосується обігу і застосування засобів захисту рослин, в єдиний закон;

2) системне та комплексне вдосконалення законодавства України у сфері захисту рослин на основі вимог законодавства ЄС;

3) реалізувати вимоги статті 64 Угоди про асоціацію в частині сфери захисту рослин, яка передбачає необхідність наближення законодавства України до законодавства ЄС.

Консолідація регулювання в одному законі дозволить:

1) створити комплексне та зручне у користуванні регулювання у сфері захисту рослин, обігу і застосування засобів захисту рослин, а також державного контролю та інших офіційних заходів у зазначених сферах;

2) уникнути такого недоліку побудови законодавства, як розпорошеність норм, дублювання норм, невідповідність і колізія норм.

Реалізація Угоди про асоціацію передбачає повну або часткову імплементацію у законодавство України положень одразу 17 актів законодавства Європейського Союзу.

Окрім того, у проєкті Закону враховано вимоги міжнародних стандартів з фітосанітарних заходів (далі – МСФЗ), розроблених на виконання Міжнародної конвенції про захист рослин.

Ключові положення проєкту Закону передбачають:

1) врегулювання особливостей проведення фітосанітарних процедур, які ґрунтуються на положеннях МСФЗ та положеннях Регламенту (ЄС) № 2017/625. Усувається такий недолік чинного законодавства, як існування двох ідентичних фітосанітарних процедур: інспектування та огляду. Проектом Закону передбачено запровадження єдиної процедури – інспектування, у ході якого передбачається відбір зразків;

2) удосконалення вимог у сфері державного контролю за обігом і застосуванням засобів захисту рослин з урахуванням відповідного законодавства ЄС, а саме:

- запровадження європейської моделі навчання осіб, які відповідальні за обіг і застосування засобів захисту рослин, стосовно безпечного поводження із ними. Така модель передбачає розподіл програм навчання за видами діяльності та класом небезпечності засобів захисту рослин;

- встановлення вимог до завчасного сповіщення про застосування засобів захисту рослин – не менше ніж за 48 годин до початку відповідних робіт у межах території, яка становить вісім кілометрів від зовнішнього периметру території застосування засобів захисту рослин. З метою захисту інтересів вітчизняних пасічників така відстань і такий час завчасного попередження є більш жорсткими, ніж у країнах-членах ЄС;

- визначення порядку застосування засобів захисту рослин, у тому числі особливостей внесення засобів захисту рослин з безпілотних літальних апаратів (дронів);

- встановлення вимог до періодичного технічного огляду обладнання, яке використовується для застосування засобів захисту рослин;

- встановлення вимог до ведення обліку і подання звітності щодо засобів захисту рослин, а також вимог до їх зберігання і реалізації;

3) запровадження європейської моделі простежуваності, передбаченої Регламентами (ЄС) № 2016/2031, № 2017/2313 та іншими актами права ЄС. Простежуваність за принципом «крок вперед – крок назад» дозволяє ідентифікувати осіб на всіх етапах при переміщенні:

- рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів;
- засобів захисту рослин.

За зразком ЄС проєкт Закону передбачає використання такого інструменту, як «паспорт рослини», видача якого забезпечить простежуваність і усуне необхідність отримання карантинного сертифіката;

4) надання можливості здійснення окремих функцій держави приватними особами, уповноваженими на здійснення такої діяльності. Зокрема, передбачена можливість уповноваження:

- професійних операторів – на видачу паспортів рослини; нанесення маркування на дерев'яний пакувальний матеріал;

- організації, установи та/або заклади – на здійснення навчання щодо безпечного поводження із засобами захисту рослин;
- суб'єктів господарювання – на здійснення технічного огляду обладнання, яке використовується для застосування засобів захисту рослин;
- операторів ринку – на утримання рослин, продуктів рослинного походження, шкідливих організмів та агентів біологічного захисту щодо яких є підозра стосовно наявності карантинних шкідливих організмів на карантинних станціях або ізольованих об'єктах для утримання;
- уповноважені лабораторії – на відбір зразків та проведення лабораторних досліджень фахівцями таких лабораторій та виконання інших функцій;
- референс-лабораторії – на валідацію методів лабораторних досліджень та виконання інших функцій.

5) запровадження системи державної реєстрації у сфері захисту рослин, що, зокрема, передбачає створення та функціонування:

- Державного реєстру професійних операторів;
- Державного реєстру професійних користувачів, дистриб'юторів та консультантів у сфері захисту рослин;
- Державного реєстру осіб, яким надане право здійснювати діяльність у сфері захисту рослин щодо поводження із засобами захисту рослин;
- Державного реєстру лабораторій у сфері захисту рослин.

Функціонування державних реєстрів дозволить забезпечити облік суб'єктів у цій сфері на основі принципів прозорості та простежуваності.

Крім того проєктом Закону передбачена необхідність ведення переліків документів у сфері захисту рослин, зокрема виданих фітосанітарних сертифікатів, фітосанітарних сертифікатів на реекспорт та паспортів рослини;

6) запроваджуються переліки, що стосуються переміщення рослин, продуктів рослинного походження, засобів захисту рослин, діючих речовин засобів захисту рослин, для цілей державного контролю та інших офіційних заходів. Зокрема:

- Перелік заборонених до ввезення (пересилання) на митну територію України рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів;
- Перелік рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, ввезення (пересилання) на митну територію України яких дозволено за умови дотримання спеціальних вимог, визначених цим переліком;
- Перелік рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, ввезення (пересилання) яких на митну територію України здійснюється у супроводі фітосанітарного сертифіката;

- Перелік засобів захисту рослин, діючих речовин засобів захисту рослин, дозволених для ввезення (пересилання) на митну територію України;
- Перелік рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, переміщення яких територією України дозволено виключно у супроводі паспорту рослини;
- Перелік рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, та їх кількість, що дозволені до ввезення (пересилання) на митну територію України у ручній поклажі, багажі або поштовому відправленні.

Зазначені переліки укладатимуться з урахуванням міжнародних, а також національних вимог, інструкцій і рекомендацій, та затверджуватимуться Кабінетом Міністрів України;

7) встановлюються вимоги до міжнародної торгівлі у сфері захисту рослин щодо ввезення (пересилання) на митну територію України, переміщення територією України та вивезення за межі митної території України рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, засобів захисту рослин, діючих речовин засобів захисту рослин.

Зокрема, вдосконалюються вимоги щодо видачі, переоформлення та видачі дубліката фітосанітарного сертифіката та фітосанітарного сертифіката на реекспорт.

Крім того запроваджується новий документ, передбачений Регламентом (ЄС) № 2016/2031, – дозвіл для ввезення (пересилання) на митну територію України регульованих шкідливих організмів і окремих видів рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів, призначених для державного випробування, наукових або освітніх цілей, апробації, сортового відбору або розмноження;

8) вносяться зміни до Закону України «Про пестициди і агрохімікати» з метою наближення законодавства України до законодавства ЄС, зокрема до Регламенту (ЄС) № 1107/2009 в частині приведення у відповідність термінології, а також в частині вимог до розміщення на ринку, маркування засобів захисту рослин, зберігання та обліку інформації щодо обігу засобів захисту рослин;

9) в частині організації та здійснення державного контролю та інших офіційних заходів у сфері захисту рослин – передбачена імплементація основних положень Регламенту (ЄС) № 2017/625, зокрема стосовно загальних вимог до державного контролю, методів та способів здійснення заходів державного контролю та інших офіційних заходів, проведення аудиту та моніторингу уповноважених осіб, а також незалежного аудиту компетентного органу.

Проект Закону підготовлено з урахуванням пропозицій галузевих асоціацій, виробників та імпортерів рослин, продуктів рослинного походження, засобів захисту рослин та їх об'єднань.

4. Стан нормативно-правової бази

У даній сфері правового регулювання діють:

- 1) Конституція України;
- 2) Міжнародна конвенція про захист рослин;
- 3) Конвенція про заснування Європейської і Середземноморської організації захисту рослин;
- 4) Угода СОТ про застосування санітарних і фітосанітарних заходів;
- 5) Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;
- 6) Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі;
- 7) Митний кодекс України;
- 8) Закон України «Про захист рослин»;
- 9) Закон України «Про карантин рослин»;
- 10) Закон України «Про пестициди і агрохімікати»;
- 11) Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;
- 12) Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- 13) Закон України «Про рекламу»;
- 14) Закон України «Про відходи»;
- 15) Закон України «Про рослинний світ»;
- 16) Закон України «Про тваринний світ»;
- 17) Закон України «Про бджільництво»;
- 18) Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації»;
- 19) Закон України «Про курорти»;
- 20) Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення»;
- 21) Закон України «Про насіння і садивний матеріал»;
- 22) Закон України «Про охорону земель»;
- 23) Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель»;

24) Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»;

25) Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

26) Закон України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності»;

27) Закон України «Про адміністративні послуги»;

28) Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

29) Закон України «Про безпечність та гігієну кормів»;

30) Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України чи місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту Закону

Прийняття проєкту Закону дозволить:

1) вдосконалити нормативно-правове регулювання у сфері захисту рослин, усунути застарілі, а також дублюючі норми, замінити регулювання, яке розпорошене між трьома різними законами України «Про карантин рослин», «Про захист рослин» і «Про пестициди та агрохімікати» (в тій частині, яка стосується вимог до обігу засобів захисту рослин), регулюванням у вигляді одного комплексного закону;

2) гармонізувати українське законодавство із законодавством ЄС у сфері захисту рослин та виконати вимоги статті 64 Угоди про асоціацію, яка передбачає необхідність наближення законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів до законодавства ЄС;

3) посилити захист і охорону території України від занесення регульованих шкідливих організмів;

4) створити прозорі правила ведення бізнесу, а також правила здійснення державного контролю та інших офіційних заходів;

5) вдосконалити систему лабораторних потужностей відповідно до підходів ЄС;

6) посилити державний контроль за обігом та використанням засобів захисту рослин;

7) стимулювати перехід до застосування нових технологій у сільському господарстві, що здатне зменшити та/або мінімізувати негативний вплив засобів захисту рослин на довкілля;

8) зменшити негативний вплив засобів захисту рослин на людей, тварин та навколишнє середовище, у тому числі від їх незаконного обігу;

9) мінімізувати втрати і ризики сільгосптоваровиробників та експортерів продуктів рослинного походження;

10) досягти високого ступеня ідентичності законодавства України із законодавством ЄС у сфері захисту рослин, що спростить вихід української продукції на зовнішні ринки.

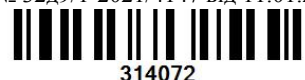
Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Соломчук Дмитро Вікторович
Сертифікат: 20B4E4ED0D30998C0400000040552C00B8BD7800
Дійсний до: 20.08.2021 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 32д9/1-2021/4147 від 11.01.2021

314072